

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 1 cor. 70 bani, $\frac{1}{4}$ an 5 cor., $\frac{1}{2}$ an 10 cor., 1 an 20 cor.
Pentru ducerea la casă cu 30 bani pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 2 cor. 40 bani, $\frac{1}{4}$ an 7 cor., $\frac{1}{2}$ an 14 cor., 1 an 28 cor.

Pentru România și străinătate:

$\frac{1}{4}$ an 10 franci, $\frac{1}{2}$ an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamentele se fac numai plătindu-se înainte.

TRIBUNA

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 14 bani, a doua-oară 12 bani, a treia-oară 10 bani.

Redacția și administrația: Strada Poplăcei Nr. 15.

Se prenumără la poște și librării.

În România abonamentele se fac la Agenția de Publicitate Carol Schuler, București, str. Doamnei 28, etajul I.

Epistole nefrancate se refuză. — Manuscrise nu se înapoiază.
Numele singuratică la 10 bani se vând în Sibiu: librăria „Tipografeii”, societate pe acțiuni. — În Alba-Iulia la librăria Weiss Bernat „La loterie”.

Din rătăcirile noastre.

»Nu vorbe, ci fapte.«

(*) Eată o frază foarte importantă la noi, care indică și ea la sumedenia rătăcirilor prin care m'am hotărât a mai răscoll din când în când — doar' ne vom mai lăpăda cu vremea de ele. Sunt aproape zece ani, de când cetesc gazetele și revistele, broșurile și cărțile noastre. Le-am cedit și le cetesc cu dragoste și cu luare aminte, cu dor de idei sănătoase și de lucruri nouă. De aceea 'mi-e ciudă, când văd cum unii și alții nu cunosc treabă mai bună, decât să repete mereu clișee peste clișee, mai crezând pe de-a supra că spun... *idem*. Când te isbești de asemenea vechituri intelectuale, e ca și când te-ai isbi de bolovani. Dacă bolovanii sporesc din ce în ce, își trece pofta să 'ți urmezi calea mai departe; ear' dacă vechiturile de clișee le regăsești tipărite mereu — nu mai cetești. De unde n'ar pute deduce foarte lesne o pricină mai mult: de ce se cetește așa de puțin la noi!

Din câte clișee m'au isbit în cele ce se scriu prin gazetele, une-ori și prin revistele și cărțile noastre — unul este care își poartă nasul mai pe sus, având aerele unei adăni, foarte adăni filosofii. Este faimoasa cuminjenie: »Nu vorbe, ci fapte«. În sine, vorba asta ar cuprinde un adevăr pe cât de limpede, pe atât de elementar: cine vrea să muncească, să nu se oprească la vorbe, ci săvârșiască fapte. Cu alte cuvinte: vorba e una și fapta-i alta; cea dintâi se spune și se uită, a doua se săvârșește și rămâne. Pân' aci, toate ar fi bune. Nu numai că n'am avut de zis nimic împotriva celor ce rostesc un asemenea axiom, ci ne-am bucura dacă 'și ar lua vorba în serios și-ar trece, și ei dintâi, la fapte. . .

Altu-i însă necazul. Ca multe cuvinte și fraze, așa și aceasta se restălmăcește de către stătoșii noștri filosofi cu zina. Umblând să stoarcă înțeleasuri adăni de acolo, unde adevărul strălucеște simplu și limpede la suprafață, filosofii de prin publicistica noastră se cufundă tot mai jos, tot mai jos — și ajung la urma urmei, să nu spună nimic ori să spună nimicuri. În mîntea lor, »vorba și fapta« își perd rostul obișnuit în lumea profană și se ridică la valoarea unor uimitoare abstracțiuni, la însemnătatea unor noțiuni generale atotputernice. »Vorba« este pentru ei tot ceea ce se scrie. »Fapta« lor e contrariul operațiunilor intelectuale

pe care le-am indicat. Ceea ce nu se gîndește, ceea ce nu se spune, ceea ce nu se scrie — aceasta 'i fapta« lor, idealul lor de »faptă«. Vrea să ne contrazică cineva? E de părerea, că exagerăm, zeflemisim, nedreptățim? Dacă 'i așa, înocăm cu discuția și lăsam dovădirea pe seama exemplelor, pe seama probelor, cari »vorbesc« și ele, însă astfel că... »faptele vorbesc«, un alt clișeu, derivat al celui alt.

Să luăm, la întâmplare, una din gîdințele »Asociațiunei« ori »Societății de teatru«. Cineva cere cuvîntul. Nu face parte din nici o »comisiune«. Vrea să pună în discuție o chestiune mai culturală decât »verificarea delegaților«, »censurarea rațiocinilor(!)«, »inserierea de membri noi« etc. Ei bine, n'a apucat omul să spună nici cinci »vorbe« și un murmur general solemn s'aude pretutindene, la masa biroului ca și în băncile membrilor: »nu vorbe, ci fapte«. Ear' faptele? Banchetul, pe care îl așteaptă lacomă floarea »intelligenței« noastre...

Alt exemplu. Într-o societate se discută despre doi oameni cunoscuți. Unul a scris întreaga lui viață »vorbe«, făcîndu 'și iluzie deșartă că 'și luminează neamul. Celalalt a săvîrșit cu o mare hărnicie o sumedenie de fapte: s'a lăsurat cu zestre, a strîns în zece ani o avere »națională« (căci e luată dela țărani pe cale... *legală*), a organizat sute și sute de banchete... culturale, a respectat solidaritatea, fiind soidar cu inerta generală etc. etc. Ei și? Pomenita societate este unanimă a constata, că cel dintâi a fost omul *vorbelor*, al doilea eroul *faptelor*...

Să dăm și o pildă politică. De oată-vă vreme, există la noi o seamă de oameni cari bucină și ei mereu: »nu vorbe, ci fapte«. Acești filosofi ai acțiunei se zic săturați de »politica de vorbe« și cer în gura mare... o »politica de fapte«. Cîr sunt vorbele? Multe: programul național, autonomia Transilvaniei, caracterul național al partidului nostru și așa mai departe. Ear' faptele, cari ar fi ele? Să votăm, să alegem deputați, să ținem a ne pune de acord cu »politica regelui ungare«, să ne întărim economicește, agonizînd din zece mîci capitale țărănești un mare capital pe seama nu știu cărui director de bancă, și alte asemenea isprăvuri...

Ni se cere poate și o pildă din domeniul vieții noastre literare, dacă așa ceva se pomeneste la noi? Fie!

Nu-i nici aici prea grea dovadă. N'avem decât să căutăm preferințele așa zișilor noștri poști. Ce le place lor mai mult? Să publice volume: o »faptă«. Și ce nu le place deloc? Critica: »vorbe«. Cât pentru publicul cetitor povestea rămîne aceeași. Sînt prea puțini naivi, cari să dea parale pe »vorbele« unui Dr. Bunea ori unui St. O. Iosif. De aceea nici nu prea găsești bibliotecă pe la par-ticulari, fie ei cât de bogați. Cum să dea ei o avere pentru un dulap de »vorbe«?! În schimb însă toată lumea »intelligenței« mănăucă și bea bine, se îmbracă bine, își petrece bine. Căci toate aceste sînt *fapte*. Până și somnul e o faptă și una din cele mai dese la noi. Asta eșpicio de ce un om al »vorbelor« bardul Murășanu a trebuit să opună împotriva *faptelor* somnului nostru de moarte o *vorba*... »Deșteaptă-te Române!« Lumea românească de azi, mai practică, se mulțumește cu *fapta* pe care o săvîrșește ori-ce individ în fiecare dimineață.

Am pute crede, că rătăcirile noastre cu »vorbele« și cu »faptele« ne-a dus atât de departe, încât să zăpăcește până și pe mulți cuceritori slujitori ai bisericeii. Altmîntrelea cum ne-am pute dumeri, de ce anume lupte pentru seauene episcopiei Murășanului s'a uat de mult »faptele apostolilor« și li-se preferă alte *fapte*, mai... lumesci. Pentru acei oameni, faptele apostolilor sînt numai *vorbe* tipărite, ear' vorbele de oară li-se par adevăratele fapte...

Cînd ne vom tîmădui, Doamne, de asemenea dureroase rătăcirii? Cînd va deveni vorba idee, ear' fapta idee întrupată?

Sibiu, 3 Martie n. 1903.

De-ale bisericeii sîrbești. Comisiunea congressională din Carlovci a hotărît cu unanimitate să înainteze guvernului un memorandum din cauza agitațiunilor îndreptate de călugării sîrbești contra hotărîrii congresului de-a lua administrarea bunurilor mănăstirești din mîinile lor. Comisiunea a constatat totodată incompatibilitatea mandatului dietal al secretarului național cu oficiul lui.

In atențiunea lui Vaszary. E cunoscut circularul lui Vaszary, care a ordonat, ca și religia să se propună ungurește în școlile confesionale germane și slovace. Că lui nu-i zace la inimă interesul bisericeii lui, cu al cărei

spirit s'a pus în contradicție, o dovădește pastorală noului episcop rom-cat. din Triest, Dr. Nagel. Acest act, într-adevăr de păstor, e dat în limba latină, italiană, sloveană și germană și conține între altele următoarele: »...Trăiți în pace cu deapropapele voștru. Aceasta li privește pe toți, îndeosebi acolo, unde cearta nerațională dintre naționalități irită, ba chiar amărește inimile. Sigur, oă ai dreptul și datorința de a 'ți iubi și cultiva națiunea și limba ta. Tu însă nu ești singur pe lume. Deapropapele tîu, care vorbește altă limbă, are același drept, și unde ve întâlniți amîndoi e valabil cuvîntul spiritului sfînt: »Ce 'ție nu-ți place, altuia nu face«! Prin aceasta se esolude orice apăsare a celeialalte naționalități. Prin aceasta se oprește însă și ori-ce sumutare și ațitare contra celeialalte naționalități. Biserica nu e chemată să ajute, ca limba unui popor să ajungă la preponderanță asupra a altuia, ci ea are chemarea să mîntuiască sufletele tuturor«.

Așa episcop înțelegem și noi.

O lucrare fără valoare. Sematismul localităților din Ungaria a apărut. Dacă cel de acum 10 ani pătăuina prin batjocorirea numirilor topografice, îndeosebi române, prin felul cum erau reproduse, cel de acum merge și mai departe: nu mai dă afară de numirile maghiare nici una, așa că înzadar cauți Sibiu, Hermannstadt ori altă din numirile cele adevărate ale celor mai multe dintre comunele de dincoace de Tisa. O lucrare fără valoare.

Din dietă. În gîdina de ieri s'a continuat desbaterea proiectului militar, vorbind Sreter (liberal) pentru proiect. Pledează pentru păstrarea concordiei între factorii constituționali și a încrederei între coroană și națiune. Noul s'arocni militar adevărat, că sunt apăsătoare, dar' sunt indispensabile pentru capabilitatea de apăsare a țării.

Eardși panlavism. Slovaci din comitatul Liptó au aranjat în decursul carnavalului în mai multe comune petreceri și reprezentațiuni teatrale de diletanți. Au făcut ceea ce face toată lumea. Și ce să vezi! Ziarele maghiare au descoperit în nevinovatele petreceri ale Slovacilor agitațiune în contra ideii

de stat. Conducătorul partidului panslav din Rosenberg, Ioan Iancsek, e învinovătit că în decursul reprezentațiunii teatrale ținută acolo ar fi ținut o vorbire agitatorică prin care 'și-a îndemnat con-naționalii ca să nu se lase influențați de Maghiari și să se grupeze în jurul steagului panslav. Pentru împedecarea panslavismului Maghiarii cer ca să se interzică reprezentațiile teatrale ale Slovacilor. Intenția Maghiarilor e vîdită: persecutarea Slovacilor pentru că 'și cultivă limba națională.

Presa străină despre chestiunea evreiască din România.

În numărul seu dela 21 Februarie st. n. marele ziar vîenez »Das Vaterland« ocupăndu-se, în prim articol, despre chestiunea Evreilor în România arată ce succes deplin a avut conversiunea împrumutului român de 175 de milioane și cum presa inspirată de alianța israelită a căutat să zădărnicească cu ori-ce chip această operațiune foarte importantă pentru creditul statului român. Acea presă cerea în schimbul preschimbarii bonurilor de tesaur române în rentă amortisabilă unele concesiuni în chestia evreiască. Se voia a se convinge România despre preținea sa neputincioasă semi-suveranitate pe piețele financiare internaționale, și să fie silită să capituleze în fața preținsei influențe ce alianța israelită ar avea-o pe lângă băncile germane.

»Vaterland«, după ce reproduce un pasaj din »Frankfurter Zeitung«, publicat chiar la ajunul ratificării de către camera română a înțelegerii dintre guvern și Discontogesellschaft din Berlin — pasajiu în care spune că ar fi o ne-bunie ca băncile să primească conversiunea — arată însușeșul mare al acestei agitațiuni și continuă:

România este un stat absolut suveran. Acolo rezolvarea chestiunii evreiești nu se poate face decât din punctul de vedere al unui stat național și creștin, ear' nu în sensul unei doctrine a dreptului natural creată adhoc...

În Europa nu există două popoare a căror concepție despre ce e statul s' fie așa de opusă ca a Românilor și a Evreilor. Pentru Român statul seu este înconnațiunea puterii poporului seu autohton. În Român este vie încă concepția veche romană, cea clasică, a su-

FOITA „TRIBUNEI“.

Limba și literatura noastră în școală.

Mai avem de străbătut o cale foarte lungă, ca să ajungem la cultul ce datorim limbii și literaturii noastre. O muncă stăruitoare, mult mai stăruitoare decât cea de pîn'acum, ni-se impune, dacă voim, ca izvoarele unei conștiințe naționale luminate să adape sufletele tinere ale neamului românesc.

Această datorie înaltă pare să preocupe de cîtăva vreme tot mai intensiv pe aceia, cari s'au dedicat din toată inima literelor române. Pomenesc numai opera clasică a dlui Nicolae Iorga. »Istoria literaturii române în secolul al XVIII«, — o carte de cea mai mare însemnătate nu numai pentru știința română, ci și pentru educația națională a claselor noastre culte.

Acum de cîrînd, puterăm vedea cu bucurie, cum această sănătoasă preocupare pătrunde și în rîndurile autorilor români de cărți didactice. Era și timpul. Mai ales și mai întîiu în școală sîntem datorii a da o mai devotată îngrijire studiului limbii și literaturii noastre. Altmîntrelea ne tot putem aștepta la o viitoare muncă îmbelugată pe tă-

rîmul istoriei noastre literare; ea ne va surprinde cu greu — din senin.

Cine a făcut școală românească, și cine cunoaște cărțile noastre de limbă și de literatura națională, știe prea bine că de insuficiente sînt ele îndeosebi, că de puțin se ține seama de o inteligență prelucrare și grupare a materialului și de-o interpretare a lui pe înțelesul elevilor. În acest punct, cărțile noastre n'au fost cu mult inferioare celor publicate la frații din regat. Aceștia însă au luat seama greșelilor și le îndreaptă. Ei au publicat în vremea din urmă câteva cărți de limbă și de literatură românească foarte bune. Este datoria noastră să le cunoaștem și să le introducem la noi. Este datoria profesorilor noștri să studieze și să învețe din ele multul, care li-se oferă acolo.

Pentru orientarea celor interesați voi face o scurtă dare de seamă asupra fiecăreia din aceste cărți, fără să am pretenția unei aprofundări critice.

I.

Gramatica istorică a limbii românești.

Pentru clasa a V-a secundară, de I. A. Rădulescu-Pogoneanu, profesor, București 1902 — 1903 Editura librăriei A. Steinberg. Strada Gebroveni 10. Prețu 2 lei.

Noua programă de studiu pentru școlile secundare din România impune

pe lângă alte reforme sănătoase studiul gramaticii istorice, dela care se așteaptă cu drept cuvînt completarea învățămîntului teoretic al limbii materne.

Di I. A. Rădulescu-Pogoneanu a căutat să ne dea un manual — întîiul — pentru înalcearea instrucției în această materie. Într-o prefață interesantă, dlul lămurește motivele, cari 'l-au condus la redactarea cărții, numește izvoarele întrebunințate și arată în cuvinte judicioase importanța studiului limbii și al istoriei neamului pentru cultura națională.

»Spre a pute folosi unui popor, cultura sa trebuie să fie învîrșită din propriile lui puteri, nu importată de a gata de alurea, căci atunci nu pătrunde adăni în sufletul acelu neam, nu poate chema la viață toate forțele lui, și nu e trainică; însă temelia sănătoasă a unei culturi într-adevăr națională trebuie să o formeze în primul rînd studiul conștiinței al limbii și istoriei neamului; fiii unui popor trebuie să fie crescuți înainte de toate în cunoștința și spre iubirea sufletului și a trecutului neamului lor, așa încît să nu se mai întemple acea rătăcire morală, care a durat și durează încă în multe alte privințe în cultura noastră, ca elevii și studenții școlilor noastre să cunoască mai bine — și poate să și iubească mai mult — limba, literatura și istoria altor națiuni, decât pe ale propriului lor popor« (Pag. 3 și 4).

Am citat textual aceste cuvinte, fiindcă ele se potrivesc tot atât de bine la noi, în Transilvania, ca și dincolo, în regat. Dacă un profesor de acolo le constată din practica lui profesională, dascălii noștri le vor admite ca fiind actuale și pentru ei.

Lucrarea dlui Rădulescu este un resumat de gramatică istorică, anume întocmit pe înțelesul elevilor de clasa a cincea liceală. În expunerile sale, autorul a ținut pretutindeni seama de rezultatele cele mai nouă ale științei filologice românești, rupînd-o definitiv cu vechea școală a fanteziștilor noștri filologilor.

Studiile numeroase și cursurile dlui Dr. G. Weigand, al cărui elev a fost dl Rădulescu, precum și opera de istorie a limbii române, pe care dl Ovid Densusianu a început s'o publice în franțuzește, — constituie temele cărții. Cine cunoaște înalta valoare a lucrărilor ce ies din peana acestor distinși oameni de știință, înțelege că dl Rădulescu s'a adresat celor mai competente izvoare în materia pe care a tratat-o.

Autorul a mai utilizat gramatica limbilor romanice a lui W. Meyer-Lübke, unul din romaniștii cei mai de seamă. Exemplele de vechia limbă românească citate în text, le-a scos în cea mai mare parte din textele publicate de dl M. Gaster în a sa »Chrestomatie română«.

Cartea e împărțită în 7 capitole cu următorul cuprins:

1. Originea limbii românești. Dia-lectele și întinderea ei actuală.
2. Substantivul. Declinările latine și cele române. Trecei dela o declinare la alta. Formarea casurilor românești.
3. Articolul.
4. Adiectivul. Clasificarea adiectivelor române față de clasificarea latină. Sistemul comparațiunii în românește față de comparațiunea latină.
5. Numeralul. Originea numeralelor simple și formarea celor compuse.
6. Pronumele. Originea formelor pronominale.
7. Verbul. Conjugarea română cu cea latină. Originea formelor timpurilor simple și formarea celor compuse. Verbele ajutoare. Verbele neregulate. Trecei dela o conjugare la alta. Formarea cuvîntelor.

Metoda și expunerea sînt foarte limpede, așa că elevii, cărora se adresează autorul, nu întîmpină dificultăți în înțelegerea materiei. Dar' cartea este o lucrare foarte utilă nu numai pentru școlile, ci pentru ori-ce Român cult, care ține să cunoască trecutul și firea cea adevărată a limbii sale. De aceea o recomandăm cu căldură tuturor oamenilor noștri, cari... n'au uitat încă să cetească românește.

București, 1903.

I. Se.

premației prin cetățenii mei. Pentru Evreu, din contră, statul național român este numai, în ce privește instituțiile sale, cel mult un cadru de ameliorare pentru societatea ce trăiește în el. Iată așadar, o concepție de stat curat social, dincolo una ornată politic. De aceea Românul nu va rezolva nici-o dată chestiunea evreiască decât numai în sensul concepției sale de stat. Din întreg complexul chestiunii evreiești, el scoate rezolvarea problemei proletariului ca cea mai necesară și mai urgentă pentru stat. Proletarul evreu nu există în sensul definiției social-democrate. Nici o dată »Capitalul« n'a exploatat masele sărace evreiești, ca apoi să le arunce pe drumuri. Evreul din Europa răsăriteană nu se poate asemăna cu cel din Europa apuseană; el e un individ declassat, imigrat ca stare în România; sînt de aceeași sute de mii în Galiția și Bucovina și milioane în așa zisele colonii din Rusia. Chestiunea cum s'ar pute îmbunătăți situația acestui popor al lui Ahasverus, publicistica alianței israelite n'o discută decât în ce privește — România. Ea pretinde contopirea de către stat a Evreilor aflători acum acolo și a celor ce vor mai imigra, și anume prin permisiunea de »li-m'ar da de-a cumpăra moșii și pământ, naturalizarea în bloc a celor 290.000 de Evrei ce se găseau acum în România, în jefirgit acordarea de drepturi cetățenești după zece ani de petrecere în țeară Evreilor ce vor imigra de aci înainte în România.

»Vaterland« arată, apoi, că acordarea dreptului pentru Evrei de a-și cumpăra moșii ar aduce cu sine distrugerea marelui proprietăți, ear' țărănimea nu s'ar mai ocupa cu agricultura; ar urma o invazie de Evrei și s'ar crea o stare de lucruri cum se află în Galiția-răsăriteană, în Ungaria de nord și partea răsăriteană a Transilvaniei (Sékime) etc.

Astfel fiind, ziarul vienez e de părere că articolul 7 din constituția română trebuie să rămână în vigoare și că emanciparea în bloc a Evreilor nu e în interesul statului român; între altele, o astfel de măsură ar aduce cu sine o imigrare în masă a proletarilor evrei din țările învecinate, de care-ee Evreul român, din punct de vedere social, trăiește cu mult mai bine decât coreligionarul sau din Galiția. »Pe lângă Evreii din Galiția — scria de curând »Die Wahrheit«, un ziar ce apare în Viena pentru apărarea intereselor evreismului — Evreii din România sînt adevărați Sardana-pali«.

Cum ne îndrăgesc.

De lângă Cluj, Februarie 26.

Am cîștigat în unul din nr-ile trecuți ai »Tribunei« traducerea articolului apărut în ziarul »Aikotmány«, în care un corespondent al aceluia ziar lămurise cetitorii o niște desoperiri foarte interesante — și m'am oprit la pasajul următor: »Profesorii văd în fiecare băiat român, câte o mlădiță trădătoare de patrie, și nu-l tratează cu ce oialații. Băieții de Ungur îl ocolesc și nu-l primesc în societatea lor. Bietul băiat trebuie să le supoarte toate acestea numai din cauza, că el este Valah. Se deșteaptă într'îngîși îndărătnicia și se separă și ei etc. — am stat îngădurat și m'am mirat că se află barem un om cu minte din vița lui Árpád care să-și cunoască greșelile.

Ostind gîrele acestea îmi vine în minte dragostea ce întîmpinam din partea profesorilor când studiam în Turda. Era tot actualul director, Săculul Varga Dénes, care ne propunea istoria. Îmi aduc aminte cum eram timbrați din partea lui cu cuvintele batjocritoare de: »vackor (peară sălbatică), vad oláh (valah sălbatic), vasszi (sub care înțelegeau ei eărăși ceva batjocură).

Chiar și când răspundeam ne zicea: Mondjad vasszi tovább vackor! hogy volt te oláh?

Aceste batjocure nu ar fi trebuit nici de cum să le fi suferit, dar' ca copii nu ne puteam certa cu directorul nostru ori cu profesorii. N'au avut cine să ne vie într'ajutor și așa am fost siliți să suferim batjocurile.

Pe sărbători de cele mai multe-ori eram la prelegeri. Trebuia să mergem. Dacă ne ceream, renegatul profesor Volenszky (fecior de preot rutean) ne răspundea: én magam is görög katolikus vagyok és még semm meggyek a templomba (eu însumi sînt greco-catolic și totuși nu merg la biserică). La acestea noi plecam ospul și nu puteam zice: Ei,

domanule, dacă d-ta ești renegat, noi nu vom să fim! Dacă d-ta nu-ți cîștești religioana, n'avem ce-ți face, dar' noi vom a o cîști!

Profesorul Bórbély care ne era profesor de latină, dacă vedea, că Românii posed mai bine studiul, ne zicea: hiszen ti onnék lopátok a nyelvét! (doar voi de acolo v'și furat limba).

Acestea toate trebuia să le suferim dela aceia, cari erau puși în fruntea noastră. Nu era destul, că conșciorarii ne batjocureau cum lor le plăcea și că se fereau de noi, ci ne amărau și ei zilele. Apoi cu cât se repetau acestea mai des, inima noastră cu atîta era mai depărtată de simțămintele maghiare. Nu noi eram de vin, ci ei cari nu ne lăsu nici într-o seamă.

Cum așteptă ei dela noi ca să le fim bunii amici când noi eram sălbateși înaintea lor. De întîmplările din copilărie își aduce omul mai îngrabă aminte, și de alte fapte de mai tîrziu, chiar de aceea noi acelea nu le puteam uita curînd și nu puteam da mîna cu dușmanul de moarte al nostru. Cel ce odată te-a batjocorit, ți-a rănit sufletul, nu-ți mai poate fi prieten de cruce. Și dacă vorbim cu el inima ți se străină de el.

Dacă vom examina pe toți naționaliști, pe toți aceia cari își iubesc națiunea și luptă pentru apărarea drepturilor ei, vom afla că acei indivizi toți eu gustat din dragostea maghiară. Cu cât vezi că-ți asuprește dușmanul trailui cu atît te opui mai mult.

Cel ce nu a fost între străini, nu a văzut nedreptățile și prin urmare nu poate fi așa tare inspirat de a lupta.

Acestea ar fi bine dacă ți le-ar însemna odată patrioții noștri. Trăiască cu noi ea și cu frații și ne considere și pe noi ca pe neamul seu, căci numai așa pot să ne prindă prieteni. Până când nu-ți vor lăsa visata idee, până când nu vor înceta asupririle, până când ne vor batjocori, până atunci, nici când nu vor afla în noi sprijinul și frățietatea. Din contră, cu cât ne sumuță mai mult cu atît le vom fi mai mari dușmani, cu atît apropierea dintre noi și ei e cer și pământ.

Chimn.

DELA „ALBINA“

Din raportul consiliului de administrație a »Albinei« către adun. gen. a acționarilor din 21 Martie 1903 comunicăm următoarele:

Deși în general situațiunea economică nu s'a ameliorat, afacerile institutului nostru au progresat în toți ramii principali.

Anume:

Depunerile spre fructificare s'au sporit cu cor. 433.000.

Imprumuturile hipotecare cu coroane 150.000.

Imprumuturile cambiale cu c. 667.000.

Imprumuturile țărănești pe obligațiuni cu cor. 137.000.

Și dacă cu toate acestea profitul net este numai cu cor. 4585 mai mare decât în anul precedent, cauza este, că noi, profitul, realizat din ieftinătatea capitalului l'am împărțit cu clientela noastră, reducînd în mod considerabil etalonul intereselor în toți ramii de operațiuni.

În raportul către adunarea generală din 1900 am dat espreștune energică indignațiunii noastre pentru incapacitatea îndrăzneală a unor corespondenți de ziare, cari fără nici un temei mereu înșinuă în presa maghiară institutul nostru, că ar urmări scopuri politice și ar tinde la depozedarea elementului maghiar din Transilvania, înșinuri de cari apoi ca de armă politică contra Românilor și a băncilor române se folosea govinăștii în parlament și la guvern și în intruniri publice.

Am declarat de »calumnii tendințioase toate afirmările de această natură, provocînd pe ori-și-cine să arete măcar un cas numai, pentru care institutul nostru, cu al cărui ajutor multe familii maghiare și-au acurât averi considerabile — ar merita imputările ce cu atîta ușurință i-se face.

Dovezi de această natură nime n'a produs și nu poate produce, calumniile însă n'au încetat, ci se debitează mereu agitînd publicul maghiar neorientat, contra băncilor române, în primul rînd contra institutului nostru, și provocînd guvernul și legislația ca să iee măsuri excepționale contra băncilor române, ca contra unor instituțiuni periculoase pentru elementul maghiar și pentru stat.

Fără cu acest curent bolnăvicios, pe care numai timpul îl poate vindece, nu ne rămîne alta, decât ca aci în fața d-voastră și în auzul lumii neprecupate să dăm espreștune regretelor noastre, că încă tot se mai află indivizi, cari fără nici un motiv binecuvîntat, mai virtos pentru scopuri politice, se folosea de astfel de arme nedemne de bărbați serioși și insultătoare pentru institutul nostru.

După acestea vă prezentăm tabloul comparativ al operațiunilor principale precum urmează:

Depunerile au fost de c. 1,525.646.46. Escomptul de cambii a fost de coroane 7.909.322.29.

Credit personal țărănesc a fost de cor. 1.833.172.26.

Imprumuturi hipotecare au fost de cor. 5.299.953.12.

Credite cambiale cu acoperire hipotecară au fost de cor. 1.960.421.50.

Credite de cont-curent au fost de cor. 1.008.948.11.

Imprumuturi pe efecte publice (lombard) au fost de cor. 114.943.

Scrișuri fonctare cu 5%, au rămas cor. 4.988.500.

Distribuirea profitului net.

Relativ la distribuirea profitului net de cor. 263.124.30 se face următoarea propunere:

I. Să se dea acționarilor dividendă de 5%, provăzută în §. 62 din statute după capitalul social de cor. 1,200.000 = 60.000.

II. Restul de cor. 203.124.30 să se împartă cum urmează:

1. 18% tantiemă statutară (§ 62, b, c, d, e, f) membrilor direcțiunii, comitetului de supraveghere și funcționarilor institutului cor. 36.562.32.

2. Remunerațiune funcționarilor fără drept de tantiemă și servitorilor cor. 2490.—

3. Pentru scopuri de binefacere cor. 17.300.—

4. Fondului de pensuni al funcționarilor cor. 16.000.—

5. Fondului special de rezervă cor. 22.771.98.

6. Supradividendă acționarilor cor. 108.000. La oială cor. 203.124.30

Primită această propunere dividendă anul 1902 va fi tot ea în anul precedent de cor. 28 de acție și se poate ridica imediat după adunarea generală.

Fondul special de rezervă va fi de cor. 137.766.51.

Fondul de pensuni al funcționarilor de cor. 402.631.—

Propunere pentru distribuirea cuoiei de binefacere de cor. 17.300.—

1. Mesei studenților cor. 6.000.—

2. Fondului de clădire al bisericei catedrale gr.-or. din Sibiu din cor. 10.000 rata I de cor. 4.000.—

3. Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român pentru școala civilă de fete cor. 2.000.—

4. Școlii reuniunii femeilor rom. din Sibiu cor. 600.—

5. Internatului reuniunii femeilor rom. din Brașov cor. 400.—

6. Asociațiunii pentru sprijinirea socalilor etc. din Brașov cor. 400.—

7. Societății »România Jună«, Viena cor. 200.—

8. Societății »Petru Maior«, Buda-pesta cor. 200.—

9. Tinerimii universitare din Cluj cor. 200.—

10. Societății academice »Carmen Sylva« din Graz cor. 100.—

11. Alunelui din Timișoara cor. 200.—

12. Internatului gr.-or. din Bistrița cor. 200.—

13. Studenților morboși din Brașov cor. 200.—

14. Studenților mizeri din Blaj cor. 200.—

15. Fundațiunii studenților din Brad cor. 200.—

16. Reuniunii române de muzică din Sibiu cor. 200.—

17. Reuniunii române de muzică din Brașov cor. 200.—

18. Reuniunii de agricultură din Sibiu cor. 200.—

19. Reuniunii pentru înfrumusețarea orașului Sibiu cor. 200.—

20. Reuniunii pentru înfrumusețarea orașului Brașov cor. 100.—

21. Reuniunii igienice, Sibiu cor. 100.—

22. Gremiului somercial, Sibiu cor. 100.—

23. La dispoziția direcțiunii coroane 1,100.—. Total cor. 17.300.—.

Raportul comitetului de supraveghere.

Onorabilă adunare generală!

Subsemnatul comitet de supraveghere, — pe baza îndatoririlor impuse nouă prin lege și statutul institutului, — în gîndurile ținute în 18 și 23 Februarie a. c. în localul institutului de credit și economie »Albina«, am censurat și verificat operațiunile făcute în decursul anului 1902 și examinînd cărțile de contabilitate principale și auxiliare ale societății încheiate cu finea anului, le-am aflat în perfectă regulă. — Asemenea cercetînd bilanțul și contul de profit și pierdere, încheiate cu 31 Decembrie 1902, le-am aflat bine întocmite și de acord cu cărțile de contabilitate, — prin urmare profitul răstăut este real și pe baza constatîrilor făcute primind noi bilanțul și contul de profit și pierdere, ne luăm voce a propune Onoratei adunări generale.

1. a aproba bilanțul și a da direcțiunei absolut de gestiunea sa pe 1902.

2. a aproba propunerea direcțiunei referitoare la împărșirea profitului net de 263.124.30 coroane corăspunzînd a ceea dispozițiunilor statutului și ținînd cont de trebuințele actuale, — și în fine

3. a da absolut pentru anul 1902 și subscrisului comitet de supraveghere. Sibiu, în 23 Februarie 1903.

Comitetul de supraveghere:

Dr. Harion Popescu. Nicolau Penciu.
Ioan Crețu.

Petrecerea meseriașilor români din Turda.

(Urmare și fine).

După vorbirea președintelui urmată de aplause frenetice s'a început executarea programului.

S'a declamat 1. poezia »La oglindă« de G. Cogbuș din partea d-șoarei Elena Rogozan. — 2. »Mănoasa« poezie de G. Cogbuș, decl. de Stefan Felezău. — 3. »Răci Țiganului« de Th Speranță, decl. de Filon Rațiu, toate predate corect și cu efect.

Urmînd apoi producțiunea teatrală cu piesa: »Un om buclucă« de M. Baiulescu, predată de persoanele: Titu Delabrad, deputat; Ioan Chiș; Străjan, proprietar; Stefan Felezău, Didina, fca lui, d-șoara Elena Rogozan; Vidreacu, prietenul lui Străjan; Alexandru Chiș; Cristache, servitorul lui Străjan; Ioan Pelea; Procop, servitorul lui Delabrad; Filon Rațiu, toți meseriași din loc. Aceasta piesă interesantă și bine aleasă a fost predată cu toată preciziunea, rolurile bine potrivite — foarte bine studiate și bine predate, așa încît ne-a pus în umire pe toți cei prezenți, predându-se artistic, așa încît vîile aplause par'că nu mai încetau. Laudă lor! După aceasta au urmat încă 3 declamări: 1. »Seara« decl. de Alex. Chiș; 2. »Curcanii« poezie de Th. Speranță, predată de Ioan Chiș și 3. »Țiganul la vîie« decl. de Ioan Pelea predate fiind toate trei cu mult simț și spre îndestulirea publicului. După reprezentațiune a urmat dans. În pauză s'au jucat jocurile naționale »Călușorul« și »Bătuta« sub conducerea dlui Simion Porușiu, inv. gr. cat. din Turda. Intrînd în sală își creștea inima și te umplea de înufleșire vîzînd 12 tineri în costume naționale și opinii cu oată preciziune și tact executau acelea jocuri frumoase, cari și prezenților oaspeți de naționalitate maghiară atîta le au plăcut, încît se exprima pe față bucuria lor și în continuu își da espreștune prin vîile aplause. Pot zice executarea acestor două jocuri, cari stim. oaspeți maghiari cu atîta curiozitate și nerăbdare le-au așteptat — a făcut nu numai o plăcere generală neapudă, ci chiar senzație.

În pauză la cină nu a lipsit nici toasturile. Primul toast l'a ținut dl. Dr. Eugen Pătăceanu, salutînd oaspeții și ridicînd paharul și pentru călușeri — flăcăii români.

Di Dr. Iuliu Popescu, avocat, a toastat pentru președintele meseriașilor și pentru dlui Al. Gaia și Simion Porușiu sub a căror conducere și instruire s'au întîmplat toate pregătirile și aranjarea petrecerii, în special jocurile și producțiunea piesei teatrale.

Ce privește partea materială a petrecerii aceasta înă ne îndestulește pe deplin. Venitul întreg a fost de 258 cor. 60 bani din care subtrăgîndu-se spesele de 110 cor. 86 bani, rezultă un venit curat de 147 cor. 74 bani. Din acesta s'au procurat 12 rînduri vestiminte de călușeri și opinii etc. în preț de 90 cor. 22 bani, ear' restul în sumă de 57 cor. 52 bani s'a adăus la fondul meseriașilor.

Peste taxele de intrare au binevoit a suprasolvi următorii:

D-nii Dr. Georgiu Popescu, avocat, 10 cor.; Dr. Eugen Pătăceanu, avocat, 7 cor.; Dr. Iuliu Popescu, avocat, 5 cor.; Sp. domn Iuliu Bărdosy, inesp. în pens., 1 cor. 40 bani; Ioan Mesaros, avocat Iuliu C. Vlădușiu, dir. de bancă, câte 2 cor.; d-șoara Eliza Russu, Brăila, 10 cor.; dl Simion Moldovan, hotelier, 3 cor.; Gregoriu Pop, notar, Ceanulmare, Ioșif Kleimhempel, comerciant, câte 2 cor.; Nicolau Pop, faur, 1 cor.; Vasiliu Vlaseu, notar, Bagin, 1 cor. 40 bani; Ioan Lelușiu, bărbier, Samoil Rogozan, Ioan Cengar, propr., Coo, câte 1 cor.; Ilie Giurgiu, econom, 1 cor. 40 bani; m. o. d. Iovian Murășan, protopresbiter, Nicolau Kolozsy, croitor, câte 80 bani; Ioan Bob, Vas. Orșan, preot, câte 1 cor.; Traian Rațiu, proprietar 2 cor., Hary Árpád, comerciant 1 cor., Simion Porușiu inv, Ioan Lupu, comerciant, Vasiliu Șandru, măsar, Alexandru Chia, Ioan Chia, Ioan Pelea, Ioșif Zăhan, Stefan Felezău, Stefan Rațiu, Ioan Mărginean, Emil Morășan, invăță, Petrid-superior, Victor Bugner, cand. adv., Emanoil Petean, Sighișoara, Zeidelhoffer Ferencz, cancel. trib., Ioșif Astilean, măsar, Iakab Mik'ós, faur, Flachbardt Károly, comerciant, Teodor Pop, păpuar, Emil Petricay, Fodor Domokos, comerciant, Ioan Urs, Gruber József, Ioșif Urcan, măsar, Borbély Mik'ós, măcelar, fiecare câte 40 bani. Suma totală 67 coroane 40 bani.

Turda, la 26 Februarie st. n. 1903.

Un participant.

Cronica zilei.

Sibiu, 3 Martie n. 1903.

La fondul Dr. D. P. Barcianu, întemeiat de »Reuniunea socalilor români din Sibiu« au scop de a îmbia ajutoare bănești socalilor lipșiți de lucru, dl. Dr. Petru Șpan, prof. sem., dăruiește în amintirea mult regretatului Dr. D. P. Barcianu, profesor seminarial și referent școlar, suma de 5 cor.

Un dar frumos. Di Dr. Alexandru Mocsonyi a dăruit 25 de exemplare din »Cartea de Aur« pentru a se distribuie între tinerii universitari din Buda-pest. Cu privire la această faptă generoasă revista »Luceafărul« zice între altele: »În acest act de părintească îngrijire a ilustrului nostru bărbat, vedem todeauna și ochiul ager al cunosătorului trebuințelor noastre... Cînd epopeea jainică a luptelor neamului nostru tinerimea va înțelege, cari au fost marii noștri, și cunoscînd sufletul acestor chipuri de mare cinste, va trage învățătură, cari din faptele bărbaților noștri de astăzi vor împodobi panteonul viitorului. Atunci va și înțelege pe deplin și datorita de înaltă venerațiune ce trebuie să o păstreze cu toții distinsului binefăcător al neamului românesc«.

Duelul Hámos—Ráth. Am dat știre despre conflictul iscat între comitele Hámos și deputatul Ráth Endre. — În urma provocării duelului s'a dat ieri dimineață în Buda-pest, cu sabia. La al treilea atac, — lovind amîndoi deodată, — Hámos a primit o tăietură lungă în față, iară Ráth o tăietură adîncă pe mîna dreaptă la degetul cel mic. După duel s'au împăcat.

Toleranță maghiară. Slovaci din Zolyom au înființat un institut de credit »Ludova Banca« și au anunțat înființarea lui prin placate în limba slovacă, — de care ce pentru Slovaci era institutul și prin ei era să se susțină, nu prin canală de stradă, gusterii maghiari. La inițiativă mai înaltă însă s'a pornit demonstrație mare pentru ne mai pomenita îndărăneală de a pune placate în limba slovacă. Placatele au fost rupte ori murdărite. — Toleranță maghiară.

Marea Adriatică. Un fenomen interesant se poate observa acum la țărmul Adriaticei. La un timp anumit din zi, apa scade intru atîta căt nici cu luntrea nu mai poți comunica cu țărmul. Motivul e marea presiune a atmosferei care împinge apele spre sud. — Negreșit, acest fenomen e în legătură cu fenomenul semnalat din Veneția, unde apa se scurge zilnic din canale, intrerînd comunicația pe mai multe cîsur.

Oficieri bătuși. Patru locotenenți din armata comună chefuliau la un oameral al lor în Comarom. Au eșit apoi în curte și au răscolit toată casa cu chioțele lor. A venit stăpînul călăi Gyula Boldoghy și l'a făcut atenți să nu strige că eiași locuitori dorm. Atunci ofierii au scos săbiile și l-au tăiat atît de rău pe nefericitul »câine civil« încît acesta zace pe patul de moarte. — Cercetarea s'a pornit. — Să va interpela în cameră în chestie.

Rămășag uoigag. Tinerul N. Gățălanțu din Lugoj, neavând Duminică alt lucru, s'a rămasit cu niște ortaci ai sei, că el e în stare să bea 12 deociliri de rachiu tare. Nenorocitul a tras la mășea 12 deociliri de gligoviță, a mai beut apoi în alt local 2-3 păhare de bere, și a căzut grămadă. Dus la poliție a plătit rămășagul cu vieșă.

Demonstrație în contra limbei germane. Tinerimea universitară din Zagreb a înscenat o demonstrație egomoloză în contra serviciului divin făcut în limba germană în biserica universității.

O deputație s'a dus la metropolă să ceară schimbarea acestei stări.

Congresul anarhiștilor în Paris. Un chelner fugit din New York s'a fost lăudat, că dinul pleacă împreună cu trei tovarăși la congresul anarhiștilor ce se va ține în Paris și unde ei vor reprezenta pe anarhiștii din America. La congresul acela se vor sorta persoane, cari vor avea să ucidă pe toți domitorii din Europa, așa spunea chelnerul. În urma acestora poliția a supravegheat porturile și intrădever a prins pe unul cu numele Angelo, care a mărturisit că e vorba de alte atențate, dar nu știe anume, care domitor e cel designat. Crede că împăratul Wilhelm și Loubet vor fi acum la rând.

Fată de baron — dispărută. Frumoașă și bogată d-ă, baronesa Aloisa Vay din Pojon, a dispărut deodată. În zădar au căutat-o, în zădar au pus premii pentru cel-ce va afla-o, până azi nu s'a găsit nimic de ea. Era îndrăgostită frumoașă Aloisa și în scrisoarea ce a lăsat-o în urma ei scria că se va omori. Mai ieri au prins pescari pe Dunăre cadavrul unei fete tinere, despre care presupune că e baronesa. Au legat corpul cu o funie de un stâlp la țerm și s'au dus în oraș să înștiințeze poliția. Când s'au întors, — funia era ruptă și corpul a dispărut. Se prea poate că apa Dunării să fi rupt funia, dar mai verosimil se pare că au furat cadavrul, ca să câștige premiul pus pentru cel-ce va afla pe nefericita baronesă.

Aloisa Vay era una din cele mai frumoase și mai bogate fete din aristocrația maghiară.

Un virtuos. Aseară am avut prilej a auzi într-o familie distinsă din localitate un adevărat virtuos în violină. Ne-a executat cu o deosebită artă și priecoper soneta a 5-a de Bach, Concertul de violină de Beethoven și Fantasia de Schumann (op. 131). Acest rar și excelent virtuos se numește Fr. Brach și e cunoscut publicului sibiian, de care-ee a avut aici în alte vremuri succese în discutable. După o activitate rodnică de 15 ani ca profesor de muzică în Budapesta, acest artist s'a decis a rămâne pentru totdeauna în mijlocul nostru. El va preda și instrucțiune în violină după o metodă probată și practică, pe lângă o remunerațiune modestă. Il recomandăm cu căldură publicului sibiian. — Locuința sa se află pe Pământul-mio nr. 4.

Chamberlain și Burii. Membrii Uniunii Africanderilor repudiază ori-ee idee a unui minister de coalițiune. Ei declară, că Chamberlain n'are nici un drept de a se amesteca în politica internă a coloniei și consideră ca obraznică acțiunea sa.

Urși hrăniți cu carne de om. În apropierea comunei Malozka (nu departe de Pojon) doi Slovaci tăiau lemne în pădurile prințului Pálffy. Deodată se apropie de ei o ceată de Țigani corturari, cari aveau cu sine 8 urși mari și puternici. Unul dintre Slovaci se ascunse între ramurile unui arbor și de acolo văzu cu groază, cum Țiganii prinseră pe celalalt Slovaci, îl legară și îl aruncară urșilor flămânzi, cari îl rupeară în bucăți și îl mâncară. După ce se depărtară în fine Țiganii, cei Slovaci morți de spaimă, din ascunziș și anunță gendarmeriei cașul înfiorat. Gendarmii prinseră pe Țigani, pușcău urșii, aflară în stomacul unui urs resturi de carne de om. Din mai multe comune, pe unde trecură Țiganii, lipsese 6 copii. Se crede, că copiii au fost luați de Țigani și dați pradă urșilor flămânzi. Trupa de Țigani a fost arestată, dar între ei nu s'a aflat nici unul din cei 6 copii dispăruți.

Răsunare oruntă. În comuna Besenyő, într-una din nopțile trecute, a ars scum moara de vânt a lui Sidó András. Când oamenii sosiți la stins au isbutit pe la miezul nopții să stingă jăratecul și să deașcă normanul de bărne arse, au aflat între ele două trupuri de om arse scum și ele. Unul era al feciorului lui Sidó, ear' celalalt al soției unuia tinăr înscălat din Besenyő. Gendarmeria deducând din aceasta, că focul a fost pus anume, a luat la răspundere pe Turi Ferencz, bărbatul muerii arse în moară, ear' acela a mărturisit, că el a pus focul. Simțise, că soția-sa îl înșală cu feciorul moșarului și pândindu-o a văzut-o cum și în seara aceea s'a dus la el și s'au închină amândoi în moară. A dat deci foc morii, ca să ardă'n cu peștoasa de mulere. Turi acum e arestat.

Glont în inimă. Un cas rar s'a întâmplat cu un birjar în vîrstă de 26 ani. I se urise de viață creștinului și voia să și o curme. Și-a dat un glont în cap și altul în inimă. Doctorii au cerut cu ajutorul razelor Roentgen, și glontul din cap i-l'au scos. Unul însă i-s'a oprit tocmă în inimă, așa că nu l'au putut scoate. Ce să vezi însă, omul nostru n'a murit, ci încet, încet vindecându-i se rana, s'a închină, și glontul a rămas frumugel în inimă. Creștinul nostru s'a făcut bine și a luat parte ex'vară și la manevre. Acum e sănătos ca un șer și habar n'are că în inimă l'ue un glont. Să nu te miri, când altul moare de o șgarătură, ori din picătură de muscă.

Știri mărșute. Ministrul instrucției din România a dat ordin ca învățătoarele, cari fac lux mare cu îmbrăcămintea, să umble în costum național.

— În Vinga (Croatia) — o fată doarme neîntrerupt de trei luni încoace.

— În Washington statul are 7400 oficianți — femei.

— În Novi-Vidovol s'au cununat 12 părechii tinere — deodată.

ECONOMIE.

Pentru pomologii nostri.

Prin rescriptul seu din 8 Februarie a. o. Nr. 8386, înaltul minister reg. ung. de agricultură ne pune în vedere, că se vor ține pentru învățătorii aplicați ca conducători ai școlilor de pomi cursuri de instrucțiune, anume: în Keszthely (comit. Sáros) din 30 Martie n. până în 8 Aprilie; în Keszthely din 23 Martie n. până în 1 Aprilie; mai departe pentru preoții mai tineri, cari se interesează de cultura pomilor, se va ține un asemenea curs în Budapesta din 30 Martie n. până în 6 Aprilie.

Cereriile concursuale pentru primirea la aceste cursuri sunt aceleași din ordinațiunea ministerială din 4 Martie 1901 Nr. 3835, cu deosebirea numai, că cereriile au a se înainta până la 7 Martie n. c., ear' diurnul preoților e redus la 4 coroane.

Vestim despre acestea pe cei interesați.

Sibiul, 1 Martie n. 1903.

Comitetul central al Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului.

Dem. Compa,

președinte.

Vic. Tordășianu,

secretar.

Tribuna Literară.

Niță Rotunjel.

I.

Mie de statură, capul mare rotund, pântecule asemenea frumos rotunjit, picioarele scurte, rotunde, întregă-i fătură formează un tot rotund, că de l'ai privi de departe îți pare o ghiulea de tun. Aceasta a făcut pe toți, să l' poreclească Niță Rotunjel. El însă a schimbat prin cărcămi porecla în renume. Și e mândru de această faimă. Vesel, comunicativ, când este la chef, sau ori pe unde își plimbă respectabila-i rotunjime, Niță Rotunjel descreștește frunțile, șterge lacrimile, răspunde veselă, alungă noui, după ce înșeninează întreaga priveliște. Într-o clipă devine prietenul tuturor, își prinde brațele vinjoare de gâtul ori cui și e gata să îmbrățișeze pe ori-cine, numai conșoarta lui să nu fie, căci ea, când apare în prag, cu pasu-i de clopot, cu privirea-i posomorită, înunșoasă, întunecă și moșteră, îi strică dispoziția, îi smulge dintre prieteni și atunci ei el îi smulge pērul, desprinzându-i cocul în şuvițe.

— De ce ai venit femeie?... Îți lipsește ceva?... N'ai mîncărică?...
— Nu.
— N'ai cafeală?...
— Nu.
— N'ai căldurică?...
— Nu.
— Vrei un pahar de vin?...
— Nu.
— Atunci ce vrei creștina lui D-zeu?!

Și de câte-ori, astfel nu l'a scos din cărcămă și din... sărise. Și apoi trage-i și el părulă, măturând strada cu ea în ciuda primăriei, care nu se prea ostenește cu astfel de nimicuri. De câte ori n'a luat-o și cu binele, mîngîind-o ca pe o copilă de optăpre-zece ani, pe ochi, pe obraji:

— Păule, îi tu la Niță ai tēu?
— Tiu.
— Iubești tu pe Niță ai tēu?
— Îi iubesc.
— Atunci, dacă l' iubești, să nu l' mai superi.
— N'am să-l mai super.

Și a doua zi, cum se înserează, ea pornește din cărcămă în cărcămă, să-l caute.

II.

Toată săptămîna Niță Rotunjel lucrează din greu. Nu gustă nici picătură de vin. E omul cel mai cu minte. Duminica însă e a lui.

— N'a zis D-zeu: »șese zile lucrează, ear' a șaptea te odihnește!... Șese zile n'a lucrat și Ai de sus, când a făcut cerul și pământul?... Șese zile lucrez și eu, ear' a șaptea... beau. E ziua lui D-zeu și a mea... Omul trebuie să fie religios nevoș mare, altfel nu se poate. Religia întâi și pe urmă celelalte. Și apoi ce-am avut și ce-am pierdut? Tot alba'n doi bani. Ce, o să moștenesc pământul?... o să trăiesc cât Jidovul rădăitor?... O să-mi plîngă copiii de foamă. Atîta am: o nevastă, un cățel și o pisică, pe Fifita. Trei guri, dom'le! Sunt capabil să le hrănesc, și'n colo ce-o da tērgul și norocul... Azi beau la dom' Pascale, mîna la dom' Guță și m' e bine.

— Bravo! nene Niță.
— De micune! d-le Rotunjel.
— Vivat fraților; sus cu ai noștri, sus și cu ai vrștii! Trăiască Principatele-Uitate! ridică el păharul, ciocnind cu toții. Din trei, patru grupuri câte sunt se formează un cerc mare, rotund, și Niță Rotunjel la mijloc gestulând:
— Eu, dom'le, am jucat în »hora unirei, eram copil p'atunci, dar am jucat. Era o horă mare, mare, toată România era prinsă la jocul de înfrățire. Și a fost o veselie și un chef mare, de s'a dus pomina, și ocaua lui Cuza se plimba din mîna în mîna. Și a curs vinul dom'le, mai abilit că neozaurile, când se leagă de capul omului.

— Sus cu Principatele-Unite!
— Vivat ocaua lui Cuza!
— Ce vivat, dom'le? Cu s'a dus de mult, vorbește el cu obidă.

Azi a ajuns ocaua căt năpăstrocul. Dar să nu ne dăm învinși. Se luptăm ca la Plevna, să nu ne dăm învinși!

— Sus cu ocaua lui Cuza!
— Să cerem fraților »guvernului să o înfințeze ear', să ne punem în grevă.

— Nene Niță, nene Niță, îl între rupe unul, o femeie cu o pisică în brațe, dă tărcoale pe lângă fereastră, vrea să intre.

— Ah! sfinte Pantilimoane! ține-ți-mă! ține-ți-mă că-mi vine rău, mă clatin. Și Niță Rotunjel căzu în brațele ei, și ea se făcu voș să intre în prăvălie. Bulmădită de durere alergă spre el. Pisica se desprinsă din brațele ei.

— Niță, îl mișcă ea.

— Nițule, îl șugdu. El nu face nici o mișcare. Și atunci desperată de durere ieșu-năște într'un plîns, boindu-l ca pe un mort.

— Ce mă fac fără tine Nițule... ce mă fac?

Toți rămân înmărmuriți de spaimă.

Ea continuă.

— Nițule, cui mă lași?... Nu ție milă de mine?... Încotro să apuc fără tine puile. Cum o să înșerez mîne seară frățioare. Nițule! Nițule!

Prietenul, în brațele căruia căzuse Rotunjel, doborât de greutatea corpului seu, se prăbuși tototol cu el la pământ.

Cu mare anevoință fu așezat pe un scaun.

— Dar' ce l'a venit nenigorule?

— Bielul Rotunjel!

— Era tare ca tunul.

— N'ă! Niță deschide ochii, sorol!

Te-ai supărat pe mine. Iartă-mă și matale. Nu te mai supăr nici-odată. Să n'am parte de Fifita noastră. Să n'apuc ziua de mîne!

Fifitd cu cercei la urechi, cu gâtul prins într-o panglică roșie, se uoă pe scurtelea de plisă a stăpân-sei, se uoă până la umeri, ca, ear' se uoă...
— Miostivește-te!... nu iubești pe Fifita noastră. Dacă nu pentru mine, pentru ea sufletele. Nu te mai »deranjă-mă nici-odată, nici-odată!

Niță Rotunjel ridică puțin o pleoapă.

— Așa puile, deschide ochii mari, mari!

— Oțet de trandafir, oțet de trandafir, strigă unul, vîzându-l că prinde vieșă.

— Vin! vin, făcu Niță, că-i sîngele lui Christos, te școală după boală, te învîză chiar. Omul trebuie să fie religios...

... Cu ochii scîldăți în lacrimi, dar' cu inima ușurată, conșoarta lui Rotunjel ingenuește împreună cu Fifita.

— Iartă-mă sufletele.

— Iertate să fiți și de D-zeu, și de mine și de prietini mei.

După-ee Niță Rotunjel resturnă câteva păhare cu vin pe gât, începî cu autoritate.

— Ce vrei dom'le, m' s'a urit să mai fac teatru prin mahala, m' s'a urit. În toate zilele tîmbălău, teatru, scene.

— M' a venit domnule o idee, mie îmi vine în totdeauna... M'am făcut că leșin. Și am scăpat de ele.

— Trăiască ideea!

— Sus cu doiul Rotunjel!

— Am întors politica pe dos, că numai mergea. Am făcut pe »diplomat» și a ieșit bine. Nu vezi de cum merge țeara cu politica? Azi trebuie să avem câte-o idee, să fim diplomați, altfel s'a leprăvit cu noi.

— Just!

— Reon!

— Trăiască ideea!

Și glasul tuturor se făcu tot una cu glasul fermecător al paharelor în care curge spumosoș vin în valuri purpuri.

III.

Purtat pe umerii spătoși ai prietenilor, în strigăte de veselie Niță Rotunjel, ca un erou legendar, cu tot alaiul intră triumfal în cărcămă de peste drum.

— Să bem fraților și la dom' Guță! Să nu-l ocolim, că mîne poimăne o să fie și el delegatul mahalali. Ear' m' a venit o idee. Cu roșii am băut vin roșu, cu albi fraților să bem alb.

— Să vie un chil, — dar' cu »arama»:
— Și altul, — dar' de »oristol»!
— Și altul, dar' »ruginiu»!

— Și pune și două sticle de-o parte pentru acasă.

Pe aici îmi las eu banii și neozaurile. Dom'Guță și Dom'Pascale să le poarte de grije!

Eu fraților vreau să n'am nici una, să fiu »independent» că de ce ne-am luptat la »găpapte», »găpopt» pentru independență... Sufletele, mă dojeneste conșoarta, vrei să murim pe drumuri... Să ne »asociem» puile. Un franc, doi, nici bagii de seamă și te pomenești că îți vine ca din cer: musică, dric, ciocli, popi... Ia fugi femeie, o ert eu, nu mai cobi a moarte! De ce să mă asociez?...

Nu sunt asociat la dom'Pascale și la dom'Guță... fără nici un ban? Fraților, aci e dibăcia! Omul trebuie să fie diplomat și acolo, nu l' trebuie nimic. Și apoi dacă o să mor, nu m' pasă. Ori dom'Guță, ori dom'Pascale trebuie să mă îngroape cu dricul primăriei, că de ce sunt delegați, să aibă grije de popor.

— Sus cu Dom'Rotunjel!

— Vivat Principatele-Unite.

Și earăși purtat pe umerii spătoși ai prietenilor, în strigăte de veselie, Niță Rotunjel cu două sticle de vin înfundate, ca un erou legendar încoroat de trofee, e dus spre casă în triumf, ear' în aerul rece de iarnă vocea lui puternică răsună din când în când:

— Am trei suflete domnule, trei suflete, trebuie să îngrijesc și de ele!!!... 30 Ianuarie 1903.

G. Stamatescu-Gest.

Stejarul.

Sărmanul stejar dispăre. Regele arborilor este persecutat în toate părțile. El, care este atât de prețios, e tăiat fără prevedere.

A învins anii, a învins intemperile ce aduc secolii; niște topoare însă, în o jumătate oră distruge o întreagă operă, distruge rostul muncii unei vitalități îndelungate.

Și înmormîntarea lui e atât de puțin pioasă!

Este dus departe în țeri străine, departe de solul ce l'a născut. Departe de țeara ce l'a hrănit și pe care e fîresc să o servească și după moarte; el el va servi niște ființe ce n'a cunoscut nici-odată.

El binecuvîntează focul, care va distruge chinurile-i rămășite.

Acum moare... În jurul lui vede un gol nemărginit. Pășii, ce el a născut, sînt deja năpădiți de buruienile, ce au crescut în urma tăerii arborilor din juru-i, și el știe din îndelungată-i experiență, că într-o asemenea situație copiii lui nu vor crește nici-odată.

Cât e de tristă soartea să mori fără urmași... și totuși la ploarele sale toporul își urmează, fără șovăire, opera-i funebă!

Nu departe de dînsul prietini sei de copilărie se rostogolesc! Acela, cu cari se învățase a-și face traiul, unul căte unul mor și fiecare căzătură îl mă-

rește și mai mult mîhnirea, ce-l produce apropiatul lui sfîrșit.

Stejarul însă acum, când vede poliană mare în juru-i, dorește singur moartea, ar muri de tristeță dela sine dacă nu l'ar omori acum toporul la ploarele-i.

În aceste scurte minute el își vede vieșă la întregă. Ce bine era odată când creștea prin creștile părinților sei, cari îi făcea loc, murind cu încoșul. Deși era cam strîns din toate părțile de semenii lui, dar' mergea bine, căci era favoritul.

El moare acum, în jurul lui arborii frumoși mor și ei. Pe loc, pe colo însă rămân niște stîmpituri, de care pădurea își bîtea joo odată, și în care el nu are nici o speranță, că vor fi în stare să regenereze locul rămas gol.

Din departare vîntul îi dă vesti rele. În toate părțile pădurile de stejari se distrug, tovarășii lui iubiți mor în toate părțile. Care nenumărate le duo trupurile la gări și porturi.

Și dînsul se întreabă: oamenii aceștia, cari mă omorî pentru a mă duce departe, pentru a satisface trebuințele altor oameni, ce scop au? Ce le-am făcut noi oare, că ne urșesc ei?

Trăind cu dîinșii atîta timp învățasem să l' iubesc, frați de ai mei li consideram, căci deși e deosebire mare între noi, dar' aceiași pămînt ne nutrește. Și când dîinșii se adăposteau prietenește sub umbra mea și când dragostea lor găsea locaș priitor sub ramurile mele, ce mîndru eram. Pe atunci iubirea m' pentru ei se mărea din ce în ce mai tare, orengile mele tremurau de plăcere și poezii lor cântau armonia ce e în univers.

Dar' nu... nu eram ambițioș să trăiesc cît lumea, viul meu era ca în juru-mi, să văd cel puțin pe acei cari s'au urmeze, cari să formeze pădurea.

Și dorul meu era ca corpul-mi măcar să rămână pe lângă oamenii, pe cari l'am văzut născându-se și cu care am îmbătrînit odată.

Cel puțin eram mîngăiat cu atîta, căci e grozav de trist să mori fără nici o mîngăiere.

Dar' simt cum se tulbură totul în juru-mi, cum plăsurile depărtate dispar, cum mă întunec. Și nu știu, ce să mai zic în aceasta clipă din urmă, dacă trebuie să mă blăstem pe cei ce mă omorî... Să-i blăstem? Dar' blăstemul va veni dela sine. În viitor nu vor mai avea lemnul trebuincios vieții lor!!!

Și cu șgomot mare arborele, ce avea mai mult ca două secole, se prăbușește. Văile dela un cap la altul al pădurii răsună și în urmă tăcere de momînt se face... Pădurea e tăiată toată.

I. A. Candian.

La

Abonament lunar

pentru

Martie st. vechiu

invită

Administrația ziarului „TRIBUNA”

Sosiți în Sibiin.

La 3 Martie n. 1903.

Hotel »Impratul Roman»: Dr. Moskovits, Oradea-mare; Schlandt, Căneni; Stuhlreiter, Făgăraș; Schuster, Seiburg, Zeiden, d-na Oandrea, Sebeșul-său; Boca, Blaj; Rimmioan, și soția, Voinescu, Pitești; Paray, și fam.. Turu-roșu; Jonas, Alba Iulia; d-na Petrescu, Brașov; Dauer, Triest; Fittersbach, Oradea; Nagy, Gorlety; Kestenbaum, Benedek, Fischer, Arad; Rado, Landesmann, Seiger, Brust, Holzer, Kohler, Budaștea; Kauders, Bayer, Friedl, Viena.

Hotel »Neurthor»: Veress, Budaștea; d-na Fabritius, Brașov; Iordachie, Săcădate; Bruehez, București; Braton, Hunedoara.

Hotel »Maltor»: Norman, Postelke; Langhammer, Mercuria; Schmidt, M-Ogorheiu; Pinter, Alba-Iulia; Stelar, Budaștea; Weiss, Oradea-mare; Nagy, Abrud.

Teatru orășenesc în Sibiin.

Direcțiunea Leo Bauer.

Mercuri, 4 Martie 1903.

Ultimă seară de operă.

Actul III. din

„Hoffmann's Erzählungen”.

Actul II. din

„Der schöne Rigo”.

Actul II. din

„Das süsse Mädel”.

Începutul la 7 ore seara.

Redactor responsabil: Ioan E. Prodan.
Proprietar: Pentru »Tipografia», societate pe acțiuni Isăif Marșabai.

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiuului